

Залізяка

Микола Білокопитов

Розповів чоловік, який має безпосереднє відношення до цієї пригоди,
присягається,
що все так і було, як він розказує, але геть категорично протестує проти
того,
щоб на нього посилялися при написанні бувальщини. Що ж, хай так і
буде.

Почнемо з короткого екскурсу в недалеку історію. У 90-х роках 20 століття на пострадянському просторі стався металобрухтовий бум. І у нас, в Україні, майже в кожному місті й селі створювалися пункти прийому металу, більшість із яких не мали ліцензій і були спочатку головним боєм для правоохоронців, а потім, подекуди, ще й добрим приробітком для тих же стражів Закону. Але мова не про це.

В одному селі неподалік від Запоріжжя цією справою – прийманням металобрухту — займалася жінка. Звали її Галиною, була вона з чоловіком розведеною, дітей не мала, зате мала великий двір біля свого будинку на околиці села. Отож круті хлопці від металобрухтового бізнесу й запропонували жінці приймати метал від населення. Привезли їй великі ваги, дали магніт і пояснили що й до чого: якщо магніт прилипає до залізяки, то це чорний метал або просто чормет, якщо ні, то — кольоровий або ж кольормет. А вже кольоровий метал: алюміній, бронзу, мідь та інший треба сортувати за кольором.

Галина швидко засвоїла ту науку й справа у неї пішла дуже жваво. Кожного дня люди приносили металевий непотріб, якого за багато років чимало накопичилося по дворах, потім взялися за розробку звалищ. Коротше кажучи, щомісяця Галина приймала по два-три самоскиди металобрухту, заробляючи на тому ділі непогані гроші.

І ось одного дня знані в селі пияки, постійні клієнти пункту металобрухту Василь і Сашко прикотили на візку якусь масивну, круглу, продовгувату річ. Крізь порваний мішок, у якому знаходилася та металева штука, видно було, що вона добряче поржавіла.

— Галько, приймай залізяку! — звично вигукнув Василь.

— Галька на базарі насіння продає! — сердито буркнула жінка.

— Ой, вибачте його, Галино Микитівна, — грайливо вискалився Сашко, киваючи на товариша. — Воно ж неграмотне, безкультурне ще й п'яне з самого ранку, — тому й меле бозна що. Прийміть у нас, будь-ласка, залізячку.

— Ну, ви й артисти, — благодушно зауважила Галина. — Ладно, кладіть свою залізяку на ваги. Тільки обережно, не збийте мені їх, тільки настроїла.

Крекчучи, хлопці підняли мішок з візка і, не втримавши, впустили на ваги, аж

гирька звалилася з полички.

— Ну, я ж просила вас, обережно! - розсердилася Галина. — Що ви за люди?

— Так важка ж, зараза! — огризнувся Василь. — Ледве доперли сюди. Мабуть, сто кіло, не менше.

— Підождіть, подивимося, скільки, — розважливо сказала жінка, рухаючи пальцем гирьку по шкалі. — Так, рівно дев'яносто кілограмів. Все, знімайте свою залізяку й кидайте на оту купу. Зараз гроші винесу.

Худорляві, наче хорти, хлопці взяли нелегку ношу, розгойдали трохи й кинули на купу різного залізяччя. Хотіли жбурнути повище та не вийшло, бо такі важкенька річ.

Одержавши гроші й залишивши до вечора візок у дворі хазяйки, Василь із Сашком подалися до пивнички.

Тимчасом до двору нагодився сусід Микола. Йому знадобився невеличкий металевий стрижень.

— Он там, на отій купі візьми, — кивнула йому господиня й уже збиралася заходити до хати, як почула стривожений крик сусіда:

— Галю, звідки це в тебе?

Повернувшись, вона побачила, що сусід сидить навпочіпки біля привезеної щойно хлопцями залізяки, яка наполовину вистромилася з порваного мішка.

— А що таке? — спитала.

— Ти знаєш, що це?

— Чормет, що ж іще? — спокійно зауважила Галина. — Ханурики привезли.

— Може, й чормет — занепокоєно мовив Микола, — але якщо він бабахне, то твою і мою хату знесе!

— Тю! Що ти балакаєш? З чого б це іржава залізяка бабахала?

— Це не просто залізяка, Галю. — Микола обережно звільняв несподівану знахідку від мішковини. — Я ж в армії сапером був. Але такого дива ще не бачив. Це, здається, снаряд з якоїсь великої гаубиці — є така гармата. Ого, й запал на місці. Ой, сусідко, давай тікати звідси!

— Ти що, жартуєш?

— Які жарти? Кажу ж тобі, це величезний бойовий снаряд часів війни. Телефонуй в міліцію чи еменесівцям, хай розбираються з цією штукою. Бо буде біда!

По цих словах Микола сторожко відійшов від небезпечної знахідки й перед тим, як піти з двору, ще раз попередив сусідку:

— Галю, це не жарти! Викликай спеціалістів!

Жінка сполошилася й розгублено стояла на подвір'ї, намагаючись усвідомити, що ж робити? Викликати міліцію вона не хотіла. Бо ті хлопці не так снарядом займатимуться, як знову почнуть вимагати ліцензію на право приймання металобрухту, якої в неї ніколи не було. І поки на лапу не даси — не відчепляться. А до того загадкового МНС не знала як телефонувати. Тому поміркувавши, Галина прийняла, як їй здалося, єдино правильне в цій ситуації рішення: хто привіз небезпечну залізяку, той нехай із нею голову й морочить.

Василя й Сашка без особливого труда Галина знайшла там, де й сподівалася: в пивному барі. Хлопці вже встигли добряче випити й сиділи за столиком, безтурботно лялякаючи про те, про се. Жінка вирішила не здіймати галасу на людях і вигукала обох на вулицю.

— Що сталося, Галю? — спитав Сашко.

— Ще не сталося, але може статися. Ходімо зі мною! Обидва!

— О, це цікаво! — ехидно посміхнувся Василь. — Галько, а ти нас двох витримаєш?

— По-перше, не галькай! А по-друге, таких сопливих, як ти, — жінка оцінила його презирливим поглядом, — мені десятків треба, щоб ухекатися трохи.

Отримавши одкоша, Василь заткнувся. А Галина стисло пояснила випивакам, що й до чого. А закінчила тим, що, мовляв, якщо вони зараз же не заберуть свою залізяку, вона викличе міліцію і в них будуть проблеми.

— Так ми ж уже всі гроші пропили, — не кліпнувши оком, збрехав Сашко.

— Нічого, відробите. Завтра буде машина, допоможете завантажити металобрухт.

На тому й погодились.

Кинувши снаряд на візок, хлопці пообіцяли Галині відвезти його туди, де знайшли – в балку. Оскільки мішок, у якому вони приперли цю "залізяку" на пункт, повністю розірвався, то вирішили обходитися без камуфляжу. Ґрунтова дорога була вся в ямах та горбах. По ній і торохкотіли візком Василь та Сашко. А важкий снаряд, підстрибуючи, гримкотів і почергово завалювався то на один борт візка, то на другий...

Тим часом пообіднє липнeve сонце пекло немилосердно. Хлопців розморило. А до балки було ще далеченько. Зупинилися на перепочинок з перекурор.

Першим озвався Василь:

— Чуєш, а для чого нам цю штуку мантулити хтозна куди? Давай кинемо її десь тут і хай собі лежить.

— Еге, а якщо дійсно, не дай Бог, зірветься? — засумнівався напарник. — Ми ще ж у селі, як-не-як!

— Ой, не сміши! Якби він хотів рвонуту, то давно вже бабахнув би! — нервово вигукнув Василь і, схопивши каменяку, що лежала край дороги, кілька разів гепнув нею по корпусу снаряда. — Бачиш? Там усередині все поржавіло. Це вже купа металобрухту!

— Ну, коли так, — погодився Сашко, — то давай його тут і притулимо.

Хлопці підкотили візок до узбіччя дороги й перешили на бік. Снаряд випав, покотився по короткому схилу, перед самим парканом натрапив у траві на горбик, підскочив і став на "попа".

— Ти диви! — наче солдат по команді "Струнко!" стоїть, — зауважив Василь.

— Ага! — погодився Сашко. — Хай тут побуде на варті спокою і миру.

Спекавшись "залізяки", хлопці кинули візок біля двору Галини, де вони його постійно залишали, а самі, як завжди, подалися до пивнички.

Хто знайомий зі специфікою селянського буття знає, що влітку господарі встають дуже рано й пораються на городі. Спекотний полудень перебувають у хаті чи в садочку

в холодочку. А під вечір – знову на город.

Дід Кузьма після ранкової городньої роботи подрімав у хаті, затим пообідав, подивився новини по телевізору. Між іншим, у новинах розказували про терористів, які в сусідній державі підірвали будинок, підклавши під нього бомбу. Старий уголос поспівчував постраждалим, зауваживши сам собі щось на зразок того: добре, хоч у нас такого немає. Та з тим узяв косу й пішов за парканом травички вкосити.

Побачивши величезний снаряд, дід заляк на місці. Жахіття, що показував телевізор, відбувалися десь далеко й не викликали конкретного страху. А тут ось вона, реальна загроза біля його рідного обійстя! Спина дідова вкрилася холодним потом, руки затремтіли й випустили косу. Кузьма злякано скрикнув: "Господи, вже й сюди терористи добралися!" і побіг по сусідах, щоб розповісти про страшну знахідку. Як на те, з найближчих сусідів удома була тільки старенька баба Дуська, яка вже й недобачала, й недочувала. Ледве докумекавши, що їй стривожено говорив Кузьма, вона байдужим голосом перепитала:

— Війна почалася, чи що?

— Може й почалася! — знервовано гаркнув дід і, зрозумівши, що з Дуською нема сенсу говорити, побіг підтюпцем до приймальниці металобрухту Галини. Принаймні, у неї є телефон і можна повідомити, куди слід.

Почувши про дідову біду, Галина, звичайно ж, здогадалася в чому річ. Але не подала вигляду. Мовляв, он телефон, дзвоніть Кузьмо Григоровичу, хоч в міліцію, хоч у сільраду, хоч куди хочете. А про хлопців подумала "От негідники! Ну, нехай тепер самі викручуються, як можуть!".

Дід Кузьма набрав номер 02. І почав розказувати черговому міліціонеру про тероризм взагалі й про загрозу терористичного акту проти нього персонально...

— Вам що, робити нічого? – сердито перебив його черговий. — Ви займаєте телефонну лінію, по якій людина, котра потрапила в біду, можливо саме зараз не може додзвонитися до нас. А ви якусь ахінею несете! Не соромно?

— Що? Яку таку ахінею? Та в мене біля двору бонба лежить! Це ж вам не жарт! І взагалі, як ви смієте зі мною так розмовляти? Я ветеран війни і праці... — і далі Кузьма Григорович насварив телефонного співрозмовника, пообіцявши, що скаржитиметься на нього самому міністру внутрішніх справ, а то й президенту. А закінчив категоричною вимогою. — Швидше приїздіть, бо якщо бонба зірветься – півсела рознесе.

— Так ви б з цього й починали, що у вас бомба біля хати! — зрозумівши, що абонент швидше за все не жартує, сказав черговий. — А то розповідаєте про якийсь тероризм. Кажіть, де ви живете... — Записавши адресу, міліціонер порадив не наближатися до вибухового предмета й чекати приїзду спеціалістів.

Поки дід розмовляв з черговим про тероризм, поки міліція повідомляла в управління МНС, поки сапери готувалися до виїзду на місце, Василь із Сашком повністю пропили гроші, виручені за забраковану Галиною "залізяку" і зажурено розмірковували на тему: де б його ще знайти металобрухт, щоб заробити на пляшку. І раптом Василь, осяяний якоюсь ідеєю, спитав у напарника:

— А що, на Гальці світ клином зійшовся?

— До чого це ти? — витріщився на нього Сашко.

— А до того, що в нашому селі ще два приймальних пункти є. Давай нашу залізяку відвеземо Петрові, який за балкою живе, або Ількові, що біля школи.

— О! — підняв угору пальця Сашко. — Ну, в тебе й голова! Молодець!

— Сам знаю! — поважно відказав на те Василь.

...Дід Кузьма боязко підійшов з вулиці до свого паркану, з острахом поглядаючи на снаряд, обережно відчинив хвіртку й, ледь дихаючи, попрямував через двір до будинку. І вже аж зачинивши хатні двері, полегшено зітхнув. Чекати на "спеціалістів по бонбах", як він їх про себе назвав, вирішив у хаті. Все-таки безпечніше. Якщо, не дай Бог, рвоне клята бонба, то осколки тут його не дістануть.

Не підозрюючи, що через їхню "залізяку" розгортається ціла детективна історія, Василь та Сашко прибули зі своїм візком до паркану діда Кузьми. Наділи на снаряд цупкий паперовий мішок — не для того, щоб замаскувати "залізяку", а щоб вона не дуже скреготіла, ковзаючи по металевому коритцю візка. Добряче помучившись, кинули вантаж до свого нехитрого транспорту й потягли, виписуючи криву траєкторію по дорозі. Невдовзі повернули до балки.

А в цей час з іншого боку на вулицю заїхали два автомобілі. Попереду міліцейський, за ним — спецавтомобіль МНС з бригадою саперів. Напивавши у перехожого, де саме хата Кузьми Григоровича, приїжджі зупинили транспорт метрів за сто, а двоє з них пішли за вказаною адресою. Оскільки нічого схожого на вибуховий предмет біля двору не було, еменесівці почали вигукувати господаря.

Дід Кузьма відчинив двері й, побачивши людей у формі, зрозумів: спеціалісти прибули. Він сам себе так уже в думках нажахав тією "бонбою", що виходити з хати боявся. Тому гукнув з порога, показуючи рукою:

— Отамо, за парканом бонба!

— Нема тут нічого! — почув у відповідь.

— Та ви що, смієтесь? — дід, повагавшись, ступив за поріг і подибав до воріт. Не побачивши снаряда, Кузьма розвів руками і заговорив не так до приїжджих, як сам до себе:

— Як же так? Ось тутички ж стояла бонба. Куди ж вона поділася? Чи крізь землю провалилася...

До двору підійшов уже цілий гурт незнайомих людей. Один з них у військовій формі, видно, старший суворо звернувся до Кузьми:

— Ну, що, діду, будемо складати протокол про фальшивий виклик, чи як?

— Та ви що, бог з вами! Та вона ось отуточки ж, вона... — дід розгублено бурмотів, показуючи на місце, де, за його словами, був снаряд.

— Товаришу підполковник, — озвався молодий сапер, який досліджував вказане господарем місце, — тут свіжі сліди від якогось візка. Ведуть в ту сторону, — показав рукою в напрямку балки.

— О, хтось бонбу поцупив, чи що? — з надією запитав Кузьма.

— Зараз розберемося! Куди веде ця дорога?

— Через балочку на той край села.

— Ану, хлопці, — звернувся старший до двох саперів, — мотніться з міліцією, розвідайте що й до чого. Та обережно ж там! А ми тут з дідом поговоримо...

Міліцейський газик наздогнав "металістів" уже за балкою. Вони саме завертали з дороги у вузьеньку вулицю.

— Бог на поміч! — озвався до хлопців майор міліції, виходячи з автомобіля. — Що везете?

— А що таке? — набурмосився Василь. — Металобрухт веземо.

— Можна подивитися?

— А що на нього дивитися: залізяка, як залізяка.

З автомобіля вийшли двоє саперів. Один з них підійшов до візка з явним наміром подивитися, що знаходиться в паперовому мішку. Сашко байдуже тримав ручку возика, а Василь реагував нервово. Він сердито сопів, поглядаючи на небажаних конкурентів, які замахнулися на їхню здобич. А потім нецензурно вилаявся й, гукнувши "Та задрали нас цією залізякою!", нагнувся й обома руками різко смикнув угору мішок. Снаряд випав і важко покотився під міліцейський газик.

"Конкуренти" кинулися врозтіч й заховалися від можливого вибуху на безпечній відстані. Майор зі схованки щось тривожно кричав "металістам", але ті зовсім не зважали на його попередження. Ще трохи постояли біля "залізяки", і, чортихаючись, потягли порожній візок дорогою.

...Небезпечне місце, як і передбачає відповідна інструкція, було оточене нарядами міліції. Місцевих мешканців евакуювали з найближчих будинків, а також з осель, що знаходилися на маршруті майбутнього транспортування снаряду. Чималий клопіт виник у саперів: попомучились вони, поки вийняли снаряд з-під автомобіля. Але, зрештою, все було зроблено й смертоносну знахідку таки благополучно доправили на полігон.

Пізніше ходили балачки, що коли "бонбу" знешкоджували, то вона бабахнула так, що яма після вибуху була чи то шість, чи то вісім метрів у діаметрі. Можна тільки здогадуватись, якої біди могла наробити вона, якби, не дай Боже, це сталося в селі.

Галина після всього, що сталося, металобрухт у мішках більше не приймає. Хіба що, всякий дріб'язок. Але перед тим обов'язково перевірить, які саме там залізяки. Сашка й Василя, з легкої руки діда Кузьми, в селі дражнять терористами. А сам дід ходить у героях. За виявлену пильність він отримав грамоту від обласного управління МНС.